

**Tjänsteutlåtande**

Utfärdat 2025-05-02

Ärendenummer GSF-2025-01298

Handläggare

Sara Lingefors

E-post sara.lingefors@grundskola.goteborg.se

## Yttrande över förslag till plan för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck 2025-2027

### Förslag till beslut

I grundskolenämnden,

1. Grundskolenämnden avstyrker den aktivitet som riktar sig till grundskolenämnden som syftar till att öka personalens kompetens om hbtqi-personer och personer med funktionsnedsättnings särskilda utsatthet i hederskontext.
2. Grundskolenämnden tillstyrker planen i övrigt, samt översänder förvaltningens tjänsteutlåtande, daterat 2025-05-02, som sitt eget yttrande.

### Sammanfattning

Grundskolenämnden har ombetts att yttra sig över plan för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck 2025-2027. Syftet med planen är att stärka utvecklingen av Göteborgs Stads arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Planen innehåller fem aktiviteter där grundskoleförvaltningen, tillsammans med flera nämnder, endast är ansvarig för en aktivitet: *Socialförvaltningarna och utbildningsförvaltningarna ska öka personalens kompetens om hbtqi-personer och personer med funktionsnedsättnings särskilda utsatthet i hederskontext.*

Grundskoleförvaltningen ställer sig positiv till planen i sin helhet men anser att förvaltningen redan arbetar aktivt med den aktivitet som riktar sig till grundskolenämnden och att nästa steg måste bli att utvärdera effekten av pågående insats. Utifrån detta bedömer grundskoleförvaltningen att den del som riktar sig till grundskolenämnden och syftar till att öka personalens kompetens om hbtqi-personer och personer med funktionsnedsättnings särskilda utsatthet i hederskontext bör avstyrkas men att i övrigt tillstyrka planen.

### Bedömning ur ekonomisk dimension

Förslag till plan för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck 2025-2027, planeras följas upp årligen av Socialnämnd Centrum. Krav på återrapportering som ligger utanför ordinarie uppföljningsstruktur innebär alltid en kostnad för förvaltningen, då extra resurser tas i anspråk. Grundskoleförvaltningen har flera pågående insatser kopplat till hedersrelaterat våld och förtryck som ligger inom ordinarie budgetram.

Från staden finns i nuläget förslag på flera nya styrdokument inom området mänskliga rättigheter. Om förslagen antas, kommer dessa styrdokument sammantaget innebära en

ökad administration och kostnad för förvaltningen. Det finns även en risk att resurser blir felriktade och används för att följa upp det som efterfrågas i stället för att läggas på de insatser förvaltningen själva, i dialog med sina målgrupper, har identifierat som nödvändiga.

## **Bedömning ur ekologisk dimension**

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

## **Bedömning ur social dimension**

Syftet med planen är att stärka utvecklingen av Göteborgs Stads arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck. Den aktivitet som riktar sig till grundskolenämnden innebär att öka personalens kunskap om hbtqi-personer och personer med funktionsnedsättnings särskilda utsatthet i en hederskontext.

I rapporten *Det är ingen temadag att vara hbtq – det är man året om*, lyfts unga hbtq-personer som lever i en hederskontext fram som en särskilt utsatt grupp. Sedan 2019 finns Resursteam heder i Göteborg med uppdrag att stötta personer som utsätts eller riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck, samt ge stöd till yrkesverksamma. När rapporten skrevs, kom en tredjedel av de frågeställningar som resursteamet hanterade från skolan.

Ytterligare en särskild utsatt grupp i en hederskontext är personer med intellektuell funktionsnedsättning. Personen är ofta beroende av att en anhörig för dennes talan. I de fall när våld, förtryck och begränsningar pågår, är det svårt för den som är utsatt att söka hjälp, då personen ofta står i en beroendeställning till den som utför handlingarna. Skolan har som grundläggande uppdrag att tillskapa en miljö där alla elever kan utvecklas, lära samt känna omsorg och omtanke. I det främjande arbetet ingår att skolan ger stöd och har kunskap och förståelse för att kunna agera i svåra situationer. Om skolpersonal har kunskap om hedersproblematik, samt gällande lagstiftning, kommer fler elever få vetskap om sina grundläggande rättigheter som kroppslig integritet, rätt att kunna leva ett liv fritt från våld samt rätt till att kunna påverka sitt eget liv.

Vid regeringssammanträde den 20 mars 2025, fattades beslut om att en utredning ska genomföras och lämna förslag på åtgärder som syftar till att stärka arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck i förskolan, skolan och fritidshemmet. Uppdraget ska redovisas senast den 12 augusti 2026.

## **Bedömning av barnets bästa**

Sedan 2020 är barnkonventionen lag i Sverige. Enligt artikel 12 i FN:s barnkonvention har alla barn lika värde och rättigheter och ingen får diskrimineras. Skolans värdegrund vilar på en demokratisk grund, där utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och grundläggande demokratiska värderingar.

Enligt läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, Lgr22, innebär ett av skolans mål att varje elev efter genomgången grundskola ska ha fått kunskaper inom området sexualitet, samtycke och relationer samt om hedersrelaterat våld och förtryck. Rektor har ett särskilt ansvar för ovanstående kunskapsområde, samt att kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck behandlas återkommande i utbildningen. Förvaltningen arbetar aktivt med att upprätthålla och utveckla pågående arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck.

## **Samverkan**

Information på förvaltningens samverkansgrupp (FSG) den 10 juni 2025.

## **Bilaga**

1. Göteborgs Stads plan för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck 2025-2027

## Ärendet

Socialnämnd Centrum har remitterat förslag till plan för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck 2025-2027 till grundskolenämnden att yttra sig över.

Grundskolenämndens yttrande ska vara socialnämnd Centrum tillhanda senast den 1 juli 2025.

## Beskrivning av ärendet

Kommunfullmäktige beslutade den 25 april 2024 att ge socialnämnd Centrum i uppdrag att ta fram en ny plan för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Syftet med planen är att stärka utvecklingen av Göteborgs Stads arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck genom att öka förvaltningarnas förmåga att ge likvärdigt stöd till olika målgrupper, samt stärka kunskapen om de utsatta grupperna i en hederskontext. Planen är tänkt att synkroniseras med mål och aktiviteter i pågående plan för arbetet mot våld i nära relationer 2024-2027, då hedersrelaterat våld och förtryck ofta utövas i nära relation.

Planen innehåller fem aktiviteter där grundskoleförvaltningen tillsammans med flera nämnder, endast är ansvarig för en aktivitet som lyder:

*Socialförvaltningarna och utbildningsförvaltningarna ska öka personalens kompetens om hbtqi-personer och personer med funktionsnedsättnings särskilda utsatthet i hederskontext.*

I remissvaret ska även följande frågeställningar beaktas:

- Bedömer ni att aktiviteterna som föreslås i planen är möjliga att genomföra inom förvaltningens budgetram?
- Bedömer ni att aktiviteterna som föreslås i planen kompletterar aktiviteterna i planen för arbetet mot våld i nära relationer och andra planer och program inom relaterat område?
- Bedömer ni att aktiviteterna som föreslås i planen ökar likvärdigheten i stadens arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck?

Planen löper ut år 2027 och då ska samtliga aktiviteter vara genomförda. Fram till dess ska genomförandet av aktiviteterna årligen återskapas. Då endast en aktivitet berör grundskoleförvaltningen och där förslaget i föreliggande yttrande är att avstyra aktiviteten, kommer förvaltningen inte beröra ovanstående frågeställningar i yttrandet.

## Bakgrund

Utifrån Stadsrevisionens granskning av grundskolenämnden, verksamhetsåret 2023, lämnades en rad rekommendationer kring hedersrelaterat våld och förtryck. Nämnden rekommenderades att:

1. *säkerställa att personalen får kompetensutveckling i vad hedersrelaterat våld och förtryck innebär.*
2. *säkerställa att det vidtas adekvata åtgärder om det framkommer att personal upprätthåller hedersnormer och inte främjar mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar.*
3. *upprätta rutiner för hur personalen kan upptäcka och hur de ska agera vid misstanke om en elev är utsatt för hedersrelaterat våld och förtryck.*
4. *följa upp och utvärdera arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck.*

I samband med förvaltningens yttrande över granskningen gav grundskolenämnden förvaltningen i uppdrag att:

- komplettera yttrandet med åtgärd om att samtliga rektorer ska få kompetens kring hedersförtryck under läsåret 2024/2025.
- komplettera förslag till yttrande med åtgärd om att stärka rektorernas kompetens under läsåret 2024/2025 att hantera hedersnormer vid rekrytering och bland anställda samt agera gentemot anställda som sprider hedersnormer, eller utsätter elever för hedersförtryck i sin yrkesutövning.

Grundskoleförvaltningen har efter detta genomfört flera åtgärder i linje med stadsrevisionens rekommendationer och de kompletterande uppdragen från grundskolenämnden. I samband med nämndens årsrapport 2024 förklarades uppdragen fullgjorda och därefter har förvaltningen fortsatt att systematiskt arbeta med frågan.

Elevhälsan har utvecklat en digital utbildning för elevhälsopersonal. Förvaltningen har tillsammans med Resursteam Heder tagit fram en utbildning för övrig skolpersonal. Syftet med insatserna är att öka kompetensen kring hedersrelaterat våld och förtryck hos skolpersonal, stärka eleverna så de vet sina rättigheter och vart de kan vända sig om de är utsatta, samt på sikt minska antal elever som utsätts för hedersrelaterat våld. Nytt stödmaterial om hur personal bör agera vid misstankar om hedersrelaterat våld och förtryck finns med i utbildningen. Utbildningsmaterialet belyser hbtqi-personers och personer med funktionsnedsättnings särskilda utsatthet i en hederskontext. Utbildningarna har genomförts under vårterminen 2025 och har förlagts på studiedagar.

Förvaltningen har tagit fram en rutin som innebär att skolsköterskan och kuratorn på skolan, i början av terminen, pratar om hedersrelaterat våld och förtryck med skolpersonal. Detta är en löpande aktivitet som inte har något slutdatum. Frågan om heder är aktiv året om och elevhälsan har tagit fram stödmaterial, samt informerar pedagoger löpande om att de kan ta kontakt om behov av stöd eller rådgivning finns.

Under året har även en samverkansrutin tagits fram och som ska tydliggöra samverkansprocessen mellan förskole- grundskole- och utbildningsförvaltningen, samt med de fyra socialförvaltningarna i staden. Syftet med rutinen är att tydliggöra ansvarsfördelningen och tillvägagångssätt mellan berörda nämnder.

På stadens intranät, Digitala Navet, finns information och kunskapshöjande material om hedersrelaterat våld och förtryck. Från och med den 1 maj 2025 centraliseras stödet till personer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Målet är att kunna erbjuda ett mer likvärdigt stöd och mer tid för att hjälpa utsatta. Redan idag finns Regionalt stödcentrum heder och personer som befinner sig i en hederskontext kan ta kontakt med stödcentrumet för stöd och hjälp. Även medarbetare kan vända sig hit för att få stöd i ärenden kring hedersproblematik eller för att få kompetensutveckling.

På Göteborgs Stads hemsida finns en tillgänglig webbutbildning, framtagen av Göteborgsregionen (GR) och Regionalt stödcentrum heder. Utbildningen riktar sig till personal inom skola och socialtjänst.

Utöver det har en fickfolder tagits fram som enkelt kan delas ut till skolpersonal. På fickfoldern finns det kort information om hur man kan bemöta en elev som är utsatt samt kontaktuppgifter till vart man kan vända sig.

Flera skrivningar i läroplanen har koppling till hedersrelaterat våld och förtryck, exempelvis genom undervisning inom kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer. Rektor är särskilt ansvarig för kunskapsområdet, samt att kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck behandlas återkommande i utbildningen.

## **Förvaltningens bedömning**

Skolan är en statligt reglerad verksamhet, samtidigt som Göteborgs Stad är huvudman för den kommunala verksamheten. Grundskoleförvaltningen ansvarar för att planera, genomföra och följa upp de mål och uppdrag som den kommunala styrningen ger. Med för många mål i form av planer, program och uppdrag, finns risk för målträngsel. Det riskerar i sin tur att skapa dubbelarbete och onödig administration.

För att ha en effektiv planering och uppföljning behöver förvaltningen få möjlighet att skapa en systematik för när olika typer av frågor hanteras. Det är en utmaning att frigöra tid till den typen av kompetensutveckling som efterfrågas i planen då huvuddelen av skolpersonalens arbetstid är förlagd tillsammans med eleverna. Den tid som finns tillgänglig för fysiska gemensamma utbildningar är främst under studiedagar. Under dessa studiedagar finns det många aktuella och viktiga områden som behöver beaktas och verka kunskapshöjande. Bedömning av vilka kompetensutvecklingsbehov som finns bör ske i samråd med rektorn på varje enskild skola.

Grundskoleförvaltningen har sedan revisionens granskning arbetat med riktade kunskapshöjande insatser och har nu ett mer systematiskt arbetssätt. Utbildningsmaterial som tagits fram inkluderar hbtqi-personers och personer med funktionsnedsättnings särskilda utsatthet i en hederskontext.

Utöver att fortsätta utveckla pågående arbete kommer grundskoleförvaltningen som nästa steg utvärdera de mer omfattande utbildningsinsatser som har genomförts under våren. Det för att kunna analysera vilka insatser som ger mest effekt att verka kunskapshöjande och, på sikt, minska förekomsten av hedersrelaterat våld och förtryck. Eftersom flera av dessa insatser fortfarande pågår, är det ännu för tidigt att utvärdera.

I augusti 2026 redovisas ett regeringsuppdrag som syftar till att lämna förslag på åtgärder att stärka arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck i förskolan, skolan och fritidshemmet. Då grundskoleförvaltningen redan har större insatser i gång, sammantaget med att regeringen redan nästa år kommer att vidta ytterligare åtgärder, ser förvaltningen att beslut om insatser utöver dessa bör avvaktas.

Grundskoleförvaltningen ställer sig utifrån ovan positiva till planen i sin helhet men anser att den aktivitet som riktar sig till grundskolenämnden, och syftar till att öka personalens kompetens om hbtqi-personer och personer med funktionsnedsättnings särskilda utsatthet i hederskontext, bör avstyrkas. Arbete inom detta område pågår redan och förvaltningen bedömer att den föreslagna skrivningen inte stöttar det pågående arbetet utan riskerar att orsaka målträngsel och onödig administration.

## **Protokollsutdrag skickas till**

Socialnämnd Centrum

Maria Andersson

Förvaltningsdirektör

Helena Sjöberg

Avdelningschef Planering och utveckling